

■ Litteraturgranskningar

Fredrik Melander: *Lokal forskningspolitik. Institutionell dynamik och organisatorisk omvandling vid Lunds universitet 1980-2005*. Lund 2006: Statsvetenskapliga institutionen.

BO ROTHSTEIN¹

---

1. Avhandlingen – upplägg, teori, metod, och huvudsakliga resultat

Utgångspunkten för Fredrik Melanders avhandling är de starkt förändrade villkor för universitetsforskningen som uppstått under de senaste decennierna. Gamla tidens professorer skulle enligt honom inte alls känna igen sig i den ständiga jakten på forskningsmedel och de krav på interaktion med det omgivande samhället som idag krävs. Detta antas ha att göra med att nationalstaten utmanas av globaliseringen med kunskapsamhället som ländernas främsta konkurrensmedel.

För universiteten innebär detta att deras traditionella inomvetenskapligt styrda organisationsformer utmanas av vad man kan kalla det innovationspolitiska programmet. Ett mera marknadsorienterat och konkurrensreglerat synsätt har slagit igenom där det fria sökandet av kunskap för kunskapens egen skull delvis ersätts av kunskap i den ekonomiska och den politiska nyttans intresse. Detta leder enligt författaren till att nya finansieringsformer, nya organisationsformer, nya samarbets-

former, nya maktkonstellationer och nya intellektuella metaforer för verksamheten etableras.

Det övergripande syftet med studien anges till att ”bidra till en fördjupad förståelse för och mer kunskaper om den pågående institutionella omdaning av det svenska universitets- och högskoleväsendet, samt att skapa ett förbättrat beslutsunderlag för forskningspolitiska aktörer nationellt och lokalt vid universitet och högskolor.”

Detta övergripande syfte är tänkt att realiseras genom en specialstudie av ett universitet i ett land, nämligen det i Lund. Det konkreta syftet anges vara att ”analysera hur ett brett svenskt universitet – Lund universitet – förhållit sig till och konkret reagerat på institutionella förändringar inom vetenskapen och det forskningspolitiska fältet från 1980 och framöver”. Närmare bestämt ställer sig författaren två frågor:

- Vilka strategier har ledningen för Lunds universitet utvecklat i förhållande till förändringar inom vetenskapen och forskningspolitiken och hur har de förändrats mellan 1980 och 2005?
- Hur kan man förstå/förklara kontinuitet och diskontinuitet i Lunds universitets vägval?

Analysen av förändringstrycket leder författaren till att koncentrera sig på fyra specifika förändringsteman, nämligen 1) förändrade normer inom vetenskapen (från fritt och kritiskt kunskapssökande till entreprenöriella normer), 2) förändrade arbetsformer (från ämnesinstitutioner till program/centra), 3) förändrade styr-

---

1 Bo Rothstein är August Röhss professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. E-post: Bo.Rothstein@pol.gu.se

ningsmönster där fakulteterna utmanas av universitetsledningen och 4) mera integration med det omgivande samhället – kommersialisering. Till skillnad från tidigare studier så ligger inte koncentrationen på enskilda forskningsmiljöer eller på den nationella forskningspolitiken, utan på det enskilda lärosätet.

Teoretiskt så ansluter sig författaren till det nyinstitutionella perspektivet och till en aktör-struktur analys där "samhällelig förändring måste förstås som ett dynamiskt samspel mellan strategiskt selektiva strukturer och medvetna, reflekterande aktörer med förmåga att inom ramen för sina kontextuella förutsättningar formulera mål och aktivt sträva efter att uppnå dessa mål".

Den vetenskapliga ambitionen är inte att generalisera till några vetenskapliga lagbundenheter utan författaren anlägger ett mera tolkande och hermeneutiskt perspektiv – nämligen att öka våra kunskaper om de mekanismer som verkar i relationen mellan strukturer och aktörer i detta forskningspolitiska landskap. Med mekanismer förstår författaren en strävan att "begripliggöra" sambandet mellan oberoende och beroende variabler "genom att ta steget från att identifiera en korrelation till att presentera en förklaring". Dessa mekanismer hämtas från Charles Tillys arbeten och definieras som varandes av tre olika typer: miljömässiga, kognitiva och relationella

- Miljömässiga mekanismer kan t ex vara externt genererade influenser på förhållanden som påverkar det sociala livet som t ex kan försvinna eller utökas.
- Kognitiva mekanismer verkar genom att de påverkar aktörernas uppfattningar om verkligheten

- Relationella mekanismer verkar genom att förändra t ex maktförhållandena mellan olika aktörer i systemet.

Empiriskt väljer således författaren att koncentrera sig på ett fall, nämligen Lunds universitet 1980-2005. Författaren hävdar att hans grundläggande val när det gäller empiri har stått mellan att göra en jämförande fallstudie (t ex olika typer av universitet) och en mera processorienterad studie av ett enskilda fall. Anledning till valet av en-fallsstudie sägs följa på den teoretiska ambitionen att vilja ge en "tät" beskrivning av centrala forskningspolitiska förändringsteman för att kunna lyfta fram och förstå centrala mekanismer i processerna. Eftersom ambitionen anges vara att "analysera och förstå det enskilda fallet" och där det handlar om komplexa samband och "multipla kausala processer", finns det enligt författaren starka skäl till att föredra en mera djupgående processanalys av ett specifikt fall än att arbeta komparativt. Fallstudien har både ambitionen att vara knuten till etablerade teorier och att vara mera heuristisk i det att författaren "hoppas kunna identifiera och presentera några nya variabler eller mekanismer av mer generellt intresse".

Just valet av Lunds universitet (LU) motiveras med att det är det fall (av svenska universitet) där man kan tänka sig att teorin bekräftar empirin, dvs. författaren förväntar sig "en stark överensstämmelse mellan teorin och fallet". Men det är också ett avvikande fall eftersom LU med sin stora bredd och mångfald antas kunna ge mer information och kunskap eftersom organisationen kan antas "aktivera" och därmed illustrera fler grundläggande mekanismer och processer än vad som varit fallet om författaren valt en mera specialiserat lärosäte som t ex en av de tekniska högskolorna. Till detta kommer ett antal mera pragmatiska argument för valet av

fall, författaren har som studerande- och doktorandrepresentant haft en inte oobetydlig inblick i de processer han valt att analysera. Materialmässigt bygger studien på en kombination av arkivmaterial (protokoll, policydokument) och intervjuer med ett 30-tal nyckelpersoner.

Teoretiskt ansluter sig författaren till det nyinstitutionella perspektivet och han ger en bred bild av dess uppkomst, centrala diskurser och utveckling. Framförallt är det institutionell förändring som intresserar. Centrala begrepp är spårbundenhet, institutionell evolution, återkopplingseffekter, sekvenser, timing och kritiska vägskäl. Detta kopplas ihop med teorier om hur organisationer reagerar på förändring. Institutioner är regelsystemet (formella såväl som informella) och organisationerna är spelarna/aktörerna i detta regelsystem. Från litteraturen lyfts fem faktorer fram vad gäller hur organisationer reagerar på institutionell förändring, nämligen Orsak, Innehåll, Kravställare, Kontroll, och Omgivningen. Till detta vill författaren lägga ett antal inomorganisatoriska förhållanden.

Författarens teoretiska avstamp blir av detta en eklektisk modell där den historiska institutionalismen står i fokus men där även andra perspektiv på institutionell förändring såsom det rationalistiska, det maktpolitiska och det kulturella tas med. Detta leder till en evolutionär syn på institutionell förändring som författaren följer bland annat Bob Jessop benämner den strategiskt-relationella ansatsen. Syftet med denna ansats är att överbrygga dualismen mellan aktörer och strukturer. Det innebär att medan man erkänner strukturers betydelse så är aktörerna inte att se som determinerade av de institutionella förhållandena. Aktörerna både internaliserar föreställningar från sin omgivning och har förmåga att medvetet

orientera sitt handlande och kan välja olika handlingsalternativ. De är således både medvetna, reflexiva och strategiska men detta skall inte utesluta mera omedvetna anpassningsrörelser hos aktörerna som kan vara intuitiva och rutinmässiga. Institutionernas påverkan integreras hos aktören via så kallade "scripts" som är en slags observerbara återkommande aktiviteter och mönster av interaktioner som karakteriserar en specifik situation. Institutionaliseringsprocessen ses som tredelad där det första steget är så kallad "habitualization" där strukturella arrangemang utvecklas för att möta ett eller flera organisatoriska problem, objektivisering som innebär framväxt av en ökad konsensus om en given lösning och till sist sedimentering som innebär att den nya strukturen nått fullständig spridning.

Författaren redogör för den förändring som skett i synen på hur vetenskap skall produceras och organiseras där begrepp som "trippelhelix" och "mode 2" är centrala för att beskriva utveckling mot ett universitetslandskap som är alltmer kopplat till det omgivande samhällets inriktning på innovations- och konkurrenspolitik och allt mindre styrt av inomdisciplinära överväganden. Här redogörs för diskursen om kunskapsproduktionens nya villkor och former. Författaren intar härvidlag en mellanposition där dessa nya förändringsprocesser ses som reellt existerande om än inte så dominerande inom alla fält som några av dess mest välartikulerade förespråkare hävdar. Argumentet är att det postakademiska inte ersätter det akademiska utan de existerar som olika lager – förändringen är inte revolutionärt genomgripande utan reformistiskt skiktad.

I kapitel fem och sex får vi en redogörelse för den svenska och internationella forskningspolitikens utveckling under den

studerade perioden. Den handlar om sektorsforskningens uppgång och delvisa fall, om övergången från universitet som styrdes direkt via riksdag och regering till semi-autonoma organisationer som nu själva skall försöka utforma forskningsstrategier, om forskning i den politiska och ekonomiska nyttans tjänst, om den ökade politiska styrningen av forskningens inriktning.

Därefter är vi framme vid sidan 165 (sic!) i avhandlingen då de teoretiska och metodologiska preludierna anses avklara och den empiriska analysen kan börja. Kapitel sju analyserar hur universitets bild av sig själv har förändrats under den studerade perioden. Analysen visar att man gått från ett humboldtskt ideal med självständiga ämnesinstitutioner och starka fakulteter och en universitetsledning utan ambitioner att påverka forskningens innehåll och inriktning – till ett mera entreprenöriellt ideal. Den nya ledningsstrukturen med en externt utsedd styrelse och rektor blir alltmer företagslik. Från självstyrelse/autonomi till en syn där styrelsen företräder ägarna (regeringen eller folket, välj vilket som passar bäst) och rektor är dess VD som skall se till att få organisationen att svara mot ägarnas önskemål. Materialet visar att mot slutet av 80-talet har universitetsledningen vid LU om än något motsträvt anammat det nya entreprenöriella och marknadsinriktade idealet. Förklaringen till denna utveckling är enligt författaren att universitetet helt enkelt "speglar" en alltmer komplex och pluralistisk omgivning där man blir alltmer ekonomiskt beroende av externa finansärer.

Kapitel 8 och 9 behandlar förändrade arbetsformer och organisation inom LU. Analysen visar att man gått från att sätta ämnesinstitutionerna i centrum till alltmer av överdisciplinära storinstitutioner, tvärvetenskapliga centrumbildningar och så

kallade starka forskningsprogram. Drivkrafterna bakom detta är emellertid både centralistiska (från staten och olika forskningsfinansierare) men intressant nog också från forskargolvet själv. Inte minst vad man kan kalla för interna forskningsentreprenörer spelar stor roll i form av starka forskningsledande personer. Inte minst tar man i denna lokala utveckling intryck av de amerikanska spetsuniversitetet.

Kapitel 10 handlar om hur universitetsledningens styrningsambitioner påverkat den interna maktordningen, särskilt då kraven på att den skall göra egna forskningsprioriteringar. Den empiriska analysen visar att man gått från ett system där fakulteterna varit i centrum till krav på omprioriteringar från ledningen. 1980-talets universitetsledning kanaliserade enbart kraven från fakulteterna vidare till statsmakten medan 2000-talets är pressad till att göra prioriteringar och därför försöker stärka sin kompetens på detta område. Den starka roll som externfinansieringen spelar sätter den traditionella akademiska "humboldtska" modellen delvis ur spel. Inledningsvis gör LU visst motstånd mot de nya idealen, men efterhand anpassar man sig till de nya förutsättningarna vilka också vinner allt större ankläng inom universitetsvärlden.

Kapitel 11 handlar om kommersialiseringstrategier för forskningen vilka för Lund började tidigt i och med inrättandet av IDEON. Efterhand får man via t ex olika holdingbolag och den så kallade Teknikbrostiftelsen mer effektiva redskap för att bedriva denna verksamhet. Det visar sig att personkontakter och ledande aktörers personliga engagemang spelat stor roll i denna utveckling. Igen är det pengarna som styr.

Så kommer vi då, 309 sidor senare, till kapitel tolv – Analys och slutsatser. Dessa kan sammanfattas i följande tio punkter.

- Forskningspolitiken blir alltmer innovationspolitik
- Framväxten av ett postakademiskt system
- Politisering och byråkratisering av universiteten
- Externfinansieringens dominans
- Re-feodalisering där de entreprenöriella forskningsledarnas makt ökas
- Organisatorisk pluralism och konkurrerande logiker samexisterar
- Forskningspolitikens död – framförallt i form av att rektorerna har abdikerat från den universitetspolitiska debatten
- Institutionalisering av det entreprenöriella idealet både genom styrning uppifrån och tryck nerifrån forskargolvet
- Evolution genom addering av nya organisationslogiker
- Strategier – aktörernas betydelse – ett lyhört universitet som ändrar sin retorik men utan riktig handlingsförmåga

2. Några kritiska iakttagelser och synpunkter

Är det verkligen sant att gårdagens professorer skulle ha känt sig helt främmande för dagens entreprenöriella och av externa medel starkt beroende universitetsmiljö. Kanske, men jag vill erinra om min företrädare på den Röhsska professuren Jörgen Westerståhl som var en stor entreprenör och synnerligen skicklig på att till institutionen få fram externa medel. Dels var han mycket skicklig i det forskningspolitiska spelet, förmodligen beroende på sina mycket goda kontakter med de som då styrde landet. Dels kan man som exempel ta det stora kommunalpolitiska forskningsprogrammet han drog igång. De resurser han lyckades få fram då, i slutet av 60-talet, är mångdubbelt större än dagens Linné-anslag och annat liknande forskningsstöd. Detta är bara ett enstaka fall

naturligtvis, men jag tror det finns en risk med att måla upp en så dramatisk bild av förändringen som författaren gör i det att man visar upp en dåtid som kanske inte fanns.

En mera allvarlig kritikpunkt handlar om författarens syn på vad man har teori till i statsvetenskapliga analyser. Fredrik Melanders ansats vad gäller teori kan närmast beskrivas med den just nu aktuella devisen ”alla skall med”. Till exempel:

- Institutioner är både stabila och föränderliga, både ”kritiska brytpunkter” och evolution” (s 143)
- Aktörer är strategiskt handlande men de internaliserar också både reflexivt och rutiniserat (s 60ff)
- Förändring sker både till följd av institutionella, rationella, maktorienterade och kulturella drivkrafter (s 57)
- Formella institutioner är både resultatet av och effekten av kognitiva förändringar (s 42)
- Organisationer både anpassar sig omedvetet och gör aktivt motstånd (s 47)

Frågan är om detta ”alla skall med” är ett fruktbart teoretiskt grepp? Vilken empiri skulle inte bekräfta detta ”både-och-ande”. Den fråga man kan ställa är om inte teori skall användas till att pröva om vissa orsaksfaktorer är mera viktiga för att förklara utfallet i vissa processer än andra. Om allt är betydelsefullt är till sist ingenting riktigt betydelsefullt. Jag tror att avhandlingen skulle ha vunnit analytisk tyngd på en teoretisk specificering.

En annan frågeställning rör detta med ”mekanismer”. Detta begrepp spelar en stor roll i avhandlingens teoretiska apparat men det är lite oklart vad som egentligen menas med kausala mekanismer i framställningen. Är de en teoretisk förklaring till orsaksskopplingen bakom samvariation mellan variabler? Det vill säga, en

idé om att när X förändras, varför rör sig då också Y? Det finns en del formuleringar i avhandlingen som tyder på att det är så författaren menar, t ex "att begripliggöra sambandet mellan x och y genom att ta steget från att identifiera en korrelation till att presentera en förklaring" (s 19). I så fall är mekanismer en teori om hur olika "unobservables" fungerar, t ex att det för många är rationellt att göra X om Y (vem har sett "rationalitet" eller "internalisering"?)

Men det finns också formuleringar i avhandlingen att kausala mekanismer är "faktorer", dvs. att man hittar mellanliggande variabler mellan X och Y. Charles Tillys faktorer (se ovan) är nämligen en slags mellanliggande variabler. Till exempel "ekonomisk kris", "ökat konkurrenstryck", "vetenskapliga genombrott" (s 329) är rimligen att se som variabler. Språkbruket är också oklart eftersom författaren skriver att han "hoppas kunna identifiera och presentera några nya variabler eller mekanismer..." (s 21). Detta har viss betydelse av följande skäl. Om man med kausala mekanismer enbart förstår "mellanliggande variabler" så behöver man inte använda detta modeuttryck eftersom det inte lägger till någonting nytt. Om man emellertid med "mekanismer" menar en teori om hur orsaksförhållandet faktiskt skall förklaras (t ex är det internalisering eller rationella val), först då är mekanismterminologin motiverad. Det hade varit en fördel om författaren varit mera precis här, inte minst därför att avhandlingen på en metanivå arbetar med två olika generella frågeställningar. Den ena är mera historiskt/tolkande hermeneutisk (att förstå) och den andra mera kausallogisk (förklara). Ambitionen att inte bara förstå de involverade aktörernas agerande utan att också förklara utfallet av processen, dvs. vad (vilka kausala mekanismer)

som faktiskt orsakat de förändringar som skett vid LU, ställer till problem eftersom författaren valt att lägga upp studien som analys av ett enstaka fall. Frågan om när man kan använda denna metod är som bekant omstridd – själv lutar jag åt att den är alldeles utmärkt att använda när man har en "stark teori" och där fallet är en känd avvikelse från denna teori. Till exempel om vi har en teori om när sociala revolutioner kan förekomma och vi har ett fall då en revolution genomförs i ett land där teorin säger att en sådan inte skulle kunna ske. Att då noga analysera detta fall kan ge stora teoretiska vinster. Problemet är att vi här har en relativt stark teori (makten över pengarna styr forskningen) men LU är inte rimligen ett fall som kan betraktas som en avvikelse från detta. Istället framstår detta som att valet av fall har styrts av att författaren i förväg känner till att det bekräftar teorin? I så fall uppstår frågan vad som är poängen med att välja ett sådant fall? Det kan man rimligen göra om teorin är ny och man vill illustrera hur denna nya teori kan fungera men i detta fall är som sagt teorin inte precis ny.

Jag skulle i detta fall valt att göra en jämförande fallstudie. Till exempel efter något av följande upplägg. Om syftet varit att pröva teorin om historiskt etablerade akademiska normers betydelse: En jämförelse med ett nytt lärosäte, t ex Linköpings universitet med sin unika satsning på en tematisk forskningsorganisation. Alternativt att jämföra LU med något ännu äldre och mera traditionellt (jo, det finns), till exempel Oxford. Eller om syftet varit att pröva om breda universitet måste agera annorlunda än specialiserade kunde man ha jämfört LU med Karolinska institutet. Alternativt om syftet varit att pröva teorin om betydelsen av statens centrala styrning kunde man ha jämfört LU med Universi-

tet i Oslo. Man hade kunnat precisera syftet till frågan om privata vs. statliga universitet och då jämfört med t ex Yale University. Vidare om det är betydelsen av den ekonomiska krisen i början av 90-talet kunde man ha jämfört med Norge och/eller Finland.

Om man ställer samman min kritik av den teoriska ansatsen och metoden så uppstår följande problematik. Om i teorin "allt skall med" och om man som nu bara har ett fall som författaren dessutom valt för att han förväntar sig en "stark överensstämmelse mellan teori och fall", på vilket sätt kan man då testa giltigheten av någon teoretisk utsaga alls? Låt mig illustrera detta problem med några av avhandlingens slutsatser: Enligt författaren har LU på grund av decentralisering förlorat omvandlingskapacitet "som många smälare och mera profilerade universitet och högskolor besitter" (s 321). En annan slutsats är att vi i Sverige har etablerade en "egen svensk forskningsmodell" (s 310). Vidare leder utvecklingen av denna modell till en stor osäkerhet som gör att "universitetets kapacitet att göra prioriteringar ... försvagas" (s 311). Den senare slutsatsen kommer inte från en jämförelse över tid då universitetsledningen tidigare inte gjorde några prioriteringar alls, utan den måste förstås som en slutsats som bygger på någon slags jämförelse med något samtida lärosäte. Den fråga som uppstår är hur författaren vet allt detta när han inte har något att jämföra med? Slutsatserna förefaller intuitivt rimliga men långt ifrån vetenskapligt belagda och detta följer av metodvalet. Denna osäkerhet vad gäller slutsatsdragningar avspeglar sig i det myckna användandet av termen "tycks" i avhandlingens slutsatskapitel. Till exempel:

- "Universitet och högskolor runt om i världen *tycks*, när det gäller den interna

styrningen, ha valt delvis olika strategier" (s 320)

- "Här *tycks* Lunds universitet i huvudsak ha valt den första linjen.. (s 320)
- "...forskningsystemet *tycks* en gång för alla ha integrerats med de i det omgivande samhället pågående politiska, ekonomiska och sociala förändringsprocesserna" (s 326).

På två punkter är jag tveksam till om de slutsatser som författaren drar är korrekta och det gäller först den forskningspolitiska utvecklingen. Författaren hävdar att den "utmärks inte av några större och mer genomgripande systeminriktade omvandlingar, utan i allra högsta grad av en långsam, evolutionär utvecklingsprocess" (s 324). Allt är ju naturligtvis relativt men frågan är hur detta stämmer överens med att gårdagens professorer skulle ha känt sig fullständigt främmande i dagens universitetspolitiska miljö? Man kan peka på ett antal genomgripande förändringar som skett under tidsperioden som enligt min mening ger en annan bild. Förändringen av universitetsstyrelsernas roll, professorernas förändrade ställning, politiseringen av många forskningsfinansierande instanser och politiska direktiv vad gäller vilka teoretiska perspektiv som skall användas är bara några av de förändringar som jag tror inte faller inom ovanstående beskrivning.

Jag är också lite frågande inför slutsatsen att universitetsrektorerna har tystnat. Det kan vara en synvilla eftersom de numera kanaliserar sina ståndpunkter genom SUHF (Sveriges Universitets- och Högskoleförbund) som verkat i drygt tio år och som vad jag kan se blivit en viktig opinionsbildande kraft.

Avslutningsvis – det är opponentens uppgift att ta fram och vrida och vända på ett antal problematiska sidor i en avhandling. Jag vet uppriktigt sagt inte om detta

är ett utslag av ett rationellt val från min sida eller om jag bara har helt rutinerat internaliserat de etablerade normerna från den rådande akademiska kulturen. Det kanske är som författaren hävdar "både-och". Hursomhelst, jag vill gärna framhålla att avhandlingen har ett antal viktiga förtjänster. Den bidrar med en synnerligen ambitiös teorigenomgång där författaren övertygande visar att han är mycket kunnig och väl inläst på den rådande diskursen. Det är också utan tvekan så att författaren har en imponerande kunskap när det gäller policy- och normutvecklingen inom såväl det svenska som internationella forskningspolitiska landskapet. Han har utfört en mycket stor empirisk kartläggning av såväl de centrala förändringsprocesserna i svensk forskningspolitik som på den lokala nivån. Vi får oss till livs många och delvis överraskande beskrivningar av de processer som skett, inte minst betydelsen av de lokala forskningsentreprenörerna. Det är således både empiriskt och teoretiskt ett mycket omfattande arbete bakom denna avhandling. Huvudresultatet, att "money talks" är inte precis överraskande men det är kul att höra en ny forskargeneration hävda att dagens (liksom gårdagens) universitet verkar i monopolkapitalets och dess lydiga stats tjänst. Det har sagts tidigare men det får gärna upprepas med som nu ny och intressant empiri.

Kjetil Duvold: *Making Sense of Baltic Democracy: Public Support and Political Representation in Nationalising States*. Örebro 2006: Department of Political Science.

PAUL G. LEWIS¹

Description

As indicated in the title, this dissertation undertakes the task of making sense of contemporary Baltic democracy by examining the key issues of public support and political representation within the overall context of nationalising states. Kjetil Duvold asks what, if anything, is problematic about Baltic democracy and poses the question of whether the sense or meaning of Baltic democracy is somehow different from that of other democratic states. A further question raised is whether Baltic democracy can now be regarded as consolidated, the end-point of a process characterised by the acquisition of qualities of durability as well as the capacity to withstand the various threats to regime survival that internal dynamics and the interplay of international factors throw up. Baltic democracy between the world wars failed to consolidate and soon succumbed to internal dictatorial pressures, while relations between the major European and international powers held off any prospects of its restoration until the end of the 1980s. Great progress has been made since the demise of the Soviet Union at the end of 1991. Democracy certainly seems to be well established in the three states of the

---

1 Professor of European Politics at Open University, UK.
E-post: P.G.Lewis@open.ac.uk